

מהי הלידה מחדש?

שאלות מהותיות

אר סי ספרול

מהי הלידה מחדש?

מהי הלידה מחדש?

אר סי ספרול

What Does It Mean to Be Born Again?

R. C. Sproul

Originally published in English under the title:

What Does It Mean to Be Born Again?

© 2017 by R.C. Sproul

Published by Ligonier Ministries

421 Ligonier Court, Sanford, FL 32771, U.S.A.

Ligonier.org

Translated by permission. All rights reserved.

מאנגלית: נועה ורשבסקי

© 2022. כל הזכויות למהדורה העברית שמורות להוצאת הגפן

office@ha-gefen.org.il

www.ha-gefen.org.il

אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לשכתב, לאחסן במאגר מידע או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה או בשום אמצעי – אלקטרוני, אופטי או מכני, ללא אישור מראש ובכתב מהוצאת הגפן.

כל המובאות מהברית החדשה לקוחות מהתרגום החדש של הברית החדשה.
© כל הזכויות לתרגום החדש של הברית החדשה שמורות לחברה לכתבי הקודש בישראל.

נדפס בישראל

מסת"ב 978-965-7046-12-8 ISBN

תוכן העניינים

9	קיצורי שמות ספרי התנ"ך והברית החדשה
11	1. האם עליי להיוולד מחדש?
21	2. ההתחדשות היא תעלומה
31	3. ההתחדשות היא ההתחלה
39	4. ההתחדשות היא פעולה ריבונית של אלוהים
45	5. ההתחדשות היא מיידית
55	6. ההתחדשות היא תמידית

קיצורי שמות ספרי התנ"ך והברית החדשה:

התנ"ך

בראשית
שמות
ויקרא
במדבר
דברים
יהושע
שופטים
שמואל א
שמואל ב
מלכים א
מלכים ב
ישעיה
ירמיה
יחזקאל
הושע
יואל
עמוס
עובדיה
יונה
מיכה
נחום
חבקוק
צפניה
חגי
זכריה
מלאכי
תהילים
משלי
איוב
שיר השירים
רות
איכה
קוהלת
אסתר

ברא'
שמות
ויק'
במד'
דבר'
יהוש'
שופ'
שמ"א
שמ"ב
מל"א
מל"ב
ישעי'
ירמ'
יחז'
הושע
יואל
עמוס
עובי'
יונה
מיכה
נחום
חבק'
צפנ'
חגי
זכר'
מלא'
תהי'
משלי
איוב
שה"ש
רות
איכה
קוה'
אסתר

דניאל
עזרא
נחמיה
דברי הימים א
דברי הימים ב

הברית החדשה

דני'
עזרא
נחמ'
דה"א
דה"ב

מתי
מרק'
לוקס
יוח'
מה"ש
רומ'
קור"א
קור"ב
גלט'
אפס'
פילי
קולי
תסל"א
תסל"ב
טימ"א
טימ"ב
טיט'
פילמי
עברי'
יעקב
פטרי"א
פטרי"ב
יוח"א
יוח"ב
יוח"ג
יהודה
התגי

מתי
מרקוס
לוקס
יוחנן
מעשי השליחים
אל הרומים
הראשונה אל הקורינתים
השנייה אל הקורינתים
אל הגלטים
אל האפסים
אל הפיליפים
אל הקולוסים
הראשונה אל התסלוניקים
השנייה אל התסלוניקים
הראשונה אל טימותיאוס
השנייה אל טימותיאוס
אל טיטוס
אל פילימון
אל העברים
איגרת יעקב
איגרת פטרוס הראשונה
איגרת פטרוס השנייה
איגרת יוחנן הראשונה
איגרת יוחנן השנייה
איגרת יוחנן השלישית
איגרת יהודה
ההתגלות

האם עליי להיוולד מחדש?

פעם דיברתי עם אדם שאמר שהוא רוצה ללמוד יותר על האמונה המשיחית. הוא חשב שהוא משיחי ורצה להבין טוב יותר במה כרוכה האמונה המשיחית. אך הוא התריע: "אני לא רוצה להיות משיחי ש"נולד מחדש".

כששמעתי את זה, נזכרתי שבתעמולת הבחירות לנשיאות ארצות הברית בשנת 1976, ג'ימי קארטר הציג את עצמו כמשיחי ש"נולד מחדש". בערך באותו הזמן, צ'ארלס קולסון, שהיה יועצו של הנשיא ניקסון והסתבך בפרשת ווטרגייט, הגיע לאמונה במשיח וכתב ספר בשם "Born Again". הספר נמכר במיליוני עותקים ועובד לסרט הנושא את אותו שם. אחד ממנהיגי תנועת הפנתר השחור, אלדריג' קליבר, ועורך המגזין Hustler, לארי פלינט, הודיעו גם הם לעולם ש"נולדו מחדש", אם כי פלינט מגדיר עצמו כיום כאתאיסט.

פתאום המונח "נולד מחדש", שהיה מוכר רק בחלק קטן מאוד של קהילת המשיח, הפך למותג חדש ומלהיב והתחיל לקבל תשומת לב בכל רחבי ארה"ב. העולם החילוני אימץ אותו והשתמש בו גם בהקשרים שאינם משיחיים. לדוגמה, אם לשחקן בייסבול הייתה עונה טובה לאחר עונה גרועה במיוחד, נאמר עליו שהוא שחקן ש"נולד מחדש". אך בתוך כל ההתלהבות, המשמעות האמיתית של המונח "לידה מחדש" נדחקה הצידה. כתוצאה מכך נוצר בלבול רב, אפילו בקרב הקהילה, לגבי המהות האמיתית של הלידה מחדש. מטרת ספרון זה, אם כך, היא לבחון באופן מקראי ותיאולוגי מה המשמעות של הלידה מחדש.

אקדים ואומר שהמושג "משיחי שנולד מחדש" במובן הצר והטכני, הוא כפל לשון, שכן לפי הברית החדשה, כדי להיות משיח, אדם חייב קודם להיוולד מחדש¹ (יוח' ג 3-5). מי שנולד מחדש הוא משיח. אם כך, כשאנחנו אומרים על אדם שהוא "משיחי שנולד מחדש", אנחנו כאילו אומרים שהוא "משיחי-משיחי". הברית החדשה אינה מכירה סוג אחר של משיח.

נוסף על כך, המונח "לידה מחדש" הוא ביטוי נרדף מקובל למונח התיאולוגי "התחדשות". לא שמעתי על אף קהילה בתולדות העולם המשיחי, שלא דגלה בתורה כלשהי של התחדשות או לידה מחדש.

1. ביוח' ג 3, 7 כתוב בנוסח העברי להיוולד **מלמעלה**. למילה ביוונית יש יותר ממשמעות אחת, ואפשר לתרגם אותה למילה **מלמעלה** או למילה **מחדש**. היות שמחבר הספר בחר באפשרות השנייה, להיוולד **מחדש**, תרגמנו אותו לאורך הספר על פי כוונתו (העורכת).

כלומר, כל קהילה משיחית בתולדות העולם המערבי, הייתה חייבת לגבש השקפה כלשהי לגבי הלידה מחדש מבחינה רוחנית. הרעיון הזה לא צמח בקרב תיאולוגים, פרשני מקרא או מורים. הלידה מחדש מבחינה רוחנית מוצאת את מקורותיה בתורתו של ישוע. היות שמשיחיים מגדירים את עצמם כתלמידי המשיח, מטבע הדברים הם מעוניינים להבין מה ישוע אומר על רעיון זה.

שיחתו של ישוע עם נקדימון

הנושא מוצג לנו כשישוע מלמד עליו לראשונה ביוחנן פרק ג. אנתח קטע זה באופן שיטתי כדי ליצור בסיס מוצק לדיון על הלידה מחדש. יוחנן כותב: "אחד הפרושים ממנהיגי היהודים, נקדימון שמו, בא אל ישוע בלילה" (פס' 1-2). יוחנן מציג לנו מייד את נקדימון ומספר לנו שני דברים על הרקע שלו: ראשית, הוא היה פרוש, ושנית, הוא היה מנהיג של היהודים. הפרושים היו זרם דתי שמרני שהיה ידוע בציותנות קפדנית לתורת אלוהים. "מנהיגי היהודים" היו בעלי הסמכות הדתית בישראל. העם היהודי היה כפוף לשלטון האימפריה הרומית ולמושל רומי ששלט בו. אך הסמכות הדתית בישראל הוענקה למועצה של שבעים גברים הידועה בשם הסנהדרין. כשיוחנן מגדיר את נקדימון כאחד ממנהיגי היהודים, הוא מצביע בבירור על כך שנקדימון היה חבר בסנהדרין. לא כל הפרושים היו חברים בסנהדרין, אך חלק מחברי הסנהדרין היו פרושים. אם כן, נקדימון היה אדם משכיל ובעל השפעה וחכם גדול בתורה.

נקדימון בא אל ישוע בלילה. מדוע עשה זאת? אני מניח שנקדימון היה מעט מתוח. הוא לא רצה להיראות בציבור עם ישוע, שהעם אומנם אהד, אך בעלי הסמכות הדתית התייחסו אליו בחשדנות. לכן הוא פגש את ישוע לראשונה בחשאי.

אך דבריו שיקפו פתיחות: הוא "בא אל ישוע בלילה ואמר אליו: 'רב, אנחנו יודעים כי מאת אלוהים באת להיות מורה, שהרי אין איש יכול לעשות את האותות שאתה עושה אלא אם כן אלוהים איתו'" (פס' 2). העובדה שמנהיג של היהודים כינה את ישוע "רב" ופנה אליו בכבוד שהיה שמור לחכמים בתורה, היא רבת משקל. נקדימון הכיר בכך שישוע הוא מורה אמיתי של דבר אלוהים. בהמשך הוא הכריז שלפחות כמה ממנהיגי היהודים יודעים שישוע הוא מורה שנשלח מאת אלוהים, הודות לאותות שעשה. גישה זו הייתה שונה מאוד מגישתם של רוב הפרושים. הם לא ראו את ישוע באור כה חיובי. למען האמת, הם ייחסו את פעילותו יוצאת הדופן לכוחו של השטן (מתי יב 22-32). אך הפרוש הזה סירב לטפול עליו אשמה כה מופרזת. להפך, הוא שיבח את ישוע. הוא למעשה אמר: "ישוע, אני מכיר בכך שאתה בוודאי מורה שנשלח מאת אלוהים, שהרי אין איש יכול לעשות את האותות שאתה עושה אלא אם כן אלוהים איתו".

תנאי הכרחי

שימו לב כיצד ישוע הגיב. הוא לא אמר: "קטונתי מהכבוד, שאתה, מנהיג היהודים, חבר הסנהדרין, הענקת לי. כמה נהדר לקבל שבחים

מאדם בעל מעמד כה נשגב". להפך, כמעט נדמה שישוע חיכה בקוצר רוח שנקדימון יסיים להרעיף עליו מחמאות. ברגע שנקדימון השתתק, הגיב ישוע כפי שתמיד עשה כאשר לימד - פסח על הפרטים המיותרים והגיע ללב העניין: "אמן אמן אני אומר לך, אם לא יוולד אדם מלמעלה, לא יוכל לראות את מלכות האלוהים" (פס' 3). במילים אחרות: "נקדימון, תפסיק לדבר על עניינים שוליים ולחלוק מחמאות. אני רוצה להעביר לך את המסר הבא: יש דבר שאדם חייב לעשות כדי לראות את מלכות השמיים".

בתיאולוגיה ובפילוסופיה אוהבים מאוד לעשות הבחנות. בתחומים אלו חשובה במיוחד ההבחנה בין המונחים "תנאי הכרחי" ו"תנאי מספיק". תנאי הכרחי הוא דבר שחייב להתקיים כדי שמהו אחר יוכל להתרחש. לדוגמה, כדי להצית אש, יש צורך בחמצן. אם אין חמצן, לא תיתכן להבה. לעומת זאת, תנאי מספיק הוא כל מה שדרוש כדי להשיג תוצאה מסוימת. חמצן אינו תנאי מספיק לאש. הוא הכרחי לאש, אך הוא לבדו אינו מבטיח שתיווצר אש. אין אש בלי חמצן אבל יש חמצן בלי אש. בקיצור, תנאי הכרחי הוא תנאי בל יעבור, בלעדיו לא תושג התוצאה הרצויה.

ישוע הציג תנאי הכרחי בשיחתו עם נקדימון. בכל פעם שישוע מציג תנאי הכרחי, אוזנינו צריכות להזדקק, ובמיוחד במקרה זה, כיוון שישוע מציב דרישה שבלעדיה אין כניסה למלכות אלוהים. הוא אמר: "אם לא יוולד אדם מלמעלה, לא יוכל לראות את מלכות אלוהים". כלומר, אם א אינו מתקיים, ב אינו יכול להתקיים בעקבותיו. האם אתם מבינים מדוע זה כה חשוב? במילים אלה הציג ישוע את התנאי ההכרחי

לכניסה למלכותו. הוא קטע את דבריו של חכם גדול בתורה, מנהיג דתי שתושבי ישראל הכירו ודיברו בשבחן, והטיח בפניו את האמת: "אתה צריך להיוולד מחדש". תארו לעצמכם שהייתי נכנס לקהילה, ובזמן שרועה הקהילה שואל אותי שאלה בנוגע לכתובים או אומר לי דבר מה נעים לאוזן, הייתי אומר: "חכה רגע. אינך מסוגל אפילו לראות את מלכות האלוהים כי אתה צריך להיוולד מחדש". אין פלא שהפרושים היו כה עוינים כלפי ישוע.

במילים פשוטות - אם לא נולדתם מחדש מבחינה רוחנית, אינכם משיחיים. הלידה מחדש הכרחית כדי להיות משיחי. אף אדם אינו נולד משיחי. איש אינו מגיע לעולם הזה כאשר הוא כבר חלק ממלכות האלוהים. הפרושים חשבו שהם נולדו לתוך מלכות האלוהים. הם טענו: "אנו צאצאי אברהם. אנו עושים את כל הדברים הנכונים. אלוהים נתן לנו את התורה". אך בהמשך ישוע אומר להם: "אינכם בני אברהם. אתם בנים של אלו שאותם אתם עובדים" (ר' יוח' ח 47-39). אני חוזר ומדגיש עד כמה הצהרה זו של ישוע הייתה קיצונית. היא

נשמעת קיצונית לאוזנינו, והיא נשמעה קיצונית אף יותר לבני דורו. נחזור לחברי שאמר: "אר סי, אני רוצה להפוך למשיחי, אבל איני רוצה להיות משיחי שנולד מחדש". בעיקרון, הוא רצה לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה. ככל הנראה, הוא פשוט התכוון לכך: "אני רוצה להיות משיחי, משיחי אמיתי, אך איני רוצה להיות אחד מהאנשים המציגים זאת לראווה ומטרידים אחרים בשיטות בישור מאוסות". כך הוא הגדיר קבוצה של משיחיים שגרמה לו אי נוחות, סגנון שלתפישתו אפיין את המשיחיים שנולדו מחדש.

אך לפי ההגדרה יש רק סוג אחד של משיחיים, ויש סגנונות שונים של משיחיים מהסוג האחד הזה. חלקם מנומסים וחלקם אינם מנומסים. חלקם שקטים וחלקם רעשניים. חלקם שמרנים וחלקם אינם שמרנים במיוחד. אך הסוג האחד והיחיד שנכנס למלכות אלוהים הוא הסוג שנולד מחדש, כי ישוע קבע שהלידה מחדש היא תנאי הכרחי. אם כך, המסר הראשון שברצוני להעביר על הלידה מחדש הוא שהיא הכרחית.

חזרה לשם הדגשה

במסורת היהודית היו שתי שיטות לחזרה לשם הדגשה, ובשיחה עם נקדימון ישוע השתמש בשתייהן. התעמקתי באחת מדרכים אלו בספרי "קדושת אלוהים"² שבו חקרתי את פרק ו בספר ישעיה. פרק זה מתאר את השרפים בהיכל אלוהים ששרים במקלה: "קדוש, קדוש, קדוש". הסברתי את חשיבות החזרה על מילים כאמצעי לשוני שאנחנו מוצאים לכל אורך הכתובים. כאשר היה צורך להדגיש משהו, במקום להוסיף סימן קריאה או כתב מודגש, היה נהוג לחזור עליו.

כשישוע הציג את התנאי ההכרחי שלו, הוא לא אמר רק: "אם לא ייוולד אדם מלמעלה לא יוכל לראות את מלכות האלוהים". הוא פתח במילים: "אמן, אמן". אנו משתמשים במילה "אמן" לעיתים קרובות כדי לחתום את תפילותינו. בעצם אנו אומרים "אמת" או "כן יהי רצון". מפעם לפעם פתח ישוע את דבריו במילה "אמן" וחזר עליה,

2. הספר "קדושת אלוהים" תורגם לעברית ויצא לאור בהוצאת הגפן:

www.ha-gefen.org.il

וכך עשה גם בפסוק זה. כשישוע אמר: "אמן, אמן", הוא אמר כביכול: "כדאי שתשימו לב לנקודה הבאה כי היא מאוד חשובה".

בהרצאות שלי במכללה למקרא, נהגתי לומר לתלמידיי: "בכל פעם שתראו אותי כותב משהו על הלוח, סמנו אותו באדום בסיכומים שלכם כי אתם יכולים להיות בטוחים שהוא יופיע בבחינה". ישוע עשה דבר דומה כשאמר: "אמן, אמן". כשהוא רצה לומר: "הנה דבר מאוד חשוב", הוא אמר: "אמן, אמן".

רועי קהילה ומורים רבים טוענים שאין זה הכרחי להיוולד מחדש כדי להיכנס למלכות האלוהים. אם אתם שומעים מישהו אומר זאת, אני מבקש מכם ליזכר שלא כך אמר ישוע. כאשר מטרידה אתכם השאלה אם הלידה מחדש היא דרישה או לא, עליכם להחליט למי יש סמכות עליונה בקהילת המשיח. אדון הקהילה אומר ומדגיש: "אמן אמן אני אומר לך, אם לא ייוולד אדם מלמעלה, לא יוכל לראות את מלכות האלוהים".

הייתה עוד שיטה במסורת היהודית לחזרה לשם הדגשה. נוסף על חזרה על מילה, היה נהוג לחזור על רעיון מסוים בניסוח קצת שונה. כששאל השליח הזהיר את הגלטים לא לנטוש את בשורת המשיח, הוא אמר להם: "אך אם מישהו, אפילו אנחנו או מלאך מן השמיים, יבשר לכם בשורה שונה מזו שבישרנו לכם, חרם יהיה!" (גלט' א 8). ואז הוסיף: "אני חוזר ואומר מה שאמרנו קודם לכן: אם מישהו ישמיע לכם בשורה שונה מזו שקיבלתם, חרם יהיה!" (פס' 9). שאול השתמש כאן בשיטת החזרה, וחזר על אותה נקודה פעמיים במילים מעט שונות. גם ישוע עשה כך. קודם הוא אמר: "אמן אמן אני אומר לך, אם לא

ייוולד אדם מלמעלה, לא יוכל לראות את מלכות האלוהים" (יוח' ג 3). נקדימון שאל: "איך יכול אדם להיוולד בהיותו זקן? האם הוא יכול להיכנס שנית לרחם אימו ולהיוולד?" (פס' 4). ואז אמר ישוע: "אמן אמן אני אומר לך, אם לא ייוולד איש מן המים והרוח, לא יוכל להיכנס למלכות האלוהים" (פס' 5). החזרה שהאדון עושה על דרישה בסיסית זו, מראה עד כמה היא מהותית.

זוהי המסקנה שאני מסיק מדבריו של ישוע המשיח: אי אפשר לראות את המלכות ולהיכנס אליה בלי להיוולד מחדש. אך מסקנה זו מעלה שאלה חשובה: מה המשמעות של "הלידה מחדש"? כפי שציינתי קודם, לכל קהילה יש השקפה כלשהי לגבי הלידה מחדש. האמינו לי, לא כולם מחזיקים באותה השקפה. כולם מודים שההתחדשות או הלידה מחדש דרושות לשם כניסה למלכות אלוהים, אך לא כולם מסכימים לגבי הדרך שבה תנאי זה מתקיים ומה בדיוק כרוך בכך. בפרקים הבאים, ננסה להבין למה התכוון ישוע כשהציב את התנאי ההכרחי הזה.

ההתחדשות היא תעלומה

פעם ראיתי בטלוויזיה צייר שמדגים את תהליך הציור. הוא הסביר את השיטות שבהן השתמש. הוא צייר תחילה ערמות עננים. אחר כך הוא הדגים את השימוש במכחול אחר והוסיף לעננים הצללה ותנועה. הוא ציין שיש הבדל בין תמונה של עננים חסרי תנועה בשמיים לבין עננים הנעים ברוח. העננים שאינם נעים נראים כמעט משותקים, כאילו קפאו על הבד. הצייר הסביר שעננים של ממש גם מכילים לחות וגם נעים ברוח. הוא נטל מכחול שלישי ובמשיחות קלות סימן מעין קווים בקצה העליון של העננים. הקווים לא היו סימטריים אך הדגישו בבירור את קו המתאר של העננים. כשסיים לצייר, נראו העננים כאילו הם נעים כלפי מעלה בתנועה מעגלית. כמעט שיכולתי להרגיש את הרוח בציור אף שלא יכולתי לראות אותה.

לאחר שישוע לימד את נקדימון שהלידה מחדש היא דרישה הכרחית, הוא ערך השוואה בין רוח פיזית לבין רוח הקודש הפועלת בלב באופן נסתר ומסתורי. בפרק זה נתמקד בהיבט הזה של הלידה מחדש.